

Sygn. akt

III AUa 661/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Roman Skrzypek (spr.)
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Bogumiła Burda
	Protokolant	st.sekr.sądowy M. Piekielek

po rozpoznaniu w dniu **13 września 2012 r.**

na rozprawie

sprawyz wniosku **A. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **24 kwietnia 2012 r.** sygn. akt **IV U 371/12**

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 661/12

UZASADNIENIE

wyroku z 13.09.2012 r.

Decyzją z 17.01.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w wyniku wszczęcia postępowania wyjaśniającego odmówił wnioskodawczyni A. K. prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki sprawowanej nad chorym dzieckiem i wstrzymał jej wypłatę od dnia 1 lutego 2012 r., równocześnie uchylając decyzję z dnia 19.04.2000 r.

W podstawie prawnej powołano przepisy ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28 poz. 1479).

W uzasadnieniu decyzji wskazano, że przeprowadzone postępowanie wyjaśniające ujawniło nieznanne dotychczas organowi rentowemu dowody, których treść stanowi o sprzeczności dołączonego do wniosku o wcześniejszą emeryturę zaświadczenia lekarskiego z obiektywnie istniejącym stanem zdrowia dziecka i które stały się podstawą do wznowienia postępowania w trybie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej. Stwierdzone schorzenie nie wskazuje na upośledzenie sprawności organizmu w stopniu wymagającym stałej opieki i pozwalającym zaliczyć je do chorób wymienionych w § 1 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia.

W odwołaniu A. K. zarzuciła, że ZUS wydając zaskarżoną decyzję dopuścił się szeregu naruszeń i uchybień, które winny skutkować jej uchyleniem i przywróceniem prawa do wcześniejszej emerytury. Podkreśliła, że jej syn K. ur. (...) w momencie wydawania decyzji z 19.04.2000 r. faktycznie wymagał stałej opieki ze strony matki. Zmiany astmatyczne powodujące duszności, problemu ze wzrokiem dodatkowo utrudniające normalne funkcjonowanie, konieczność korzystania z poradni logopedycznej i psychologicznej skutkowały koniecznością stałej opieki nad nim. W przekonaniu odwołującej się informacje potwierdzone w zaświadczeniach i dokumentacji medycznej syna są prawdziwe a zdumienie budzi fakt kwestionowania powyższego przez urzędników, w sytuacji gdy ZUS nawet nie przeprowadził badania syna. Dodała jeszcze, że pozbawienie jej świadczenia po 12-stu latach jest niezgodne z prawem i krzywdzące.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddaleniu podtrzymując twierdzenia, że wnioskodawczyni nie spełniła warunków koniecznych do pobierania przez nią świadczenia emerytalnego z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki.

Wyrokiem z dnia 24.04.2012 r. sygn. IV U 371/12 Sąd Okręgowy w Rzeszowie oddalił odwołanie A. K..

Sąd ustalił, że A. K. w dniu 13.04.2000 r. złożyła wniosek o przyznanie emerytury w związku ze sprawowaniem opieki nad synem K. K. załączając zaświadczenie lekarskie wydane przez specjalistę chorób płuc potwierdzające rozpoznanie u K. K. ur. (...) astmy oskrzelowej i wady wzroku oraz konieczność stałej opieki matki. Decyzją z dnia 19 kwietnia 2000 r. wnioskodawczyni zostało przyznane prawo do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem.

W wyniku przeprowadzonego w listopadzie 2011 r. postępowania wyjaśniającego, opierając się na orzeczeniu Głównego Lekarza Orzecznika Oddziału ZUS w R. organ rentowy uznał, iż stwierdzone schorzenia nie wskazują na upośledzenia sprawności organizmu dziecka w stopniu wymagającym stałej opieki i pozwalającym zaliczyć je do chorób wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r.

Dalej Sąd ustalił, że syn wnioskodawczyni obecnie ma 24 lata, a od dwóch lat przebywa poza granicami kraju. Następnie Sąd przypomniał, że prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28 poz. 1479) przysługuje rodzicowi, który nie mógł kontynuować zatrudnienia z powodu stanu zdrowia dziecka wymagającego stałej opieki oraz pielęgnacji lub pomocy w czynnościach samoobsługowych, przy czym stan zdrowia dziecka należy odnosić do daty 31 grudnia 1988 r.

W niniejszej sprawie ZUS w 2000 r. uwzględnił wniosek A. K. i przyznał jej prawo do wcześniejszej emerytury. Wbrew stanowisku odwołującej taki stan rzeczy oczywiście nie oznacza niemożliwości późniejszego pozbawienia wnioskodawczyni prawa do świadczenia, czyli późniejszego zweryfikowania decyzji. Prawo do wcześniejszej emerytury

dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki nie ma charakteru neutracanego (wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 2005 r. I UK 189/04 OSNP 2006/1-2/23). Wpłata bowiem tego świadczenia może zostać wstrzymana, jeżeli ustalenie przesłanka niemożności kontynuowania zatrudnienia z powodu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki ze względu na stan zdrowia (wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 2005 r. I UK 189/04 OSNP 2006/1-2/23). Zakres przyznanego świadczenia podlega ustaleniu z uwzględnieniem przepisu art. 134 ust. 1 w związku z art. 101 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, czyli prawo do niego ustaje gdy odpadnie przesłanka przyznania świadczenia.

Z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie wynika, że syn wnioskodawczynie jest obecnie dorosłym człowiekiem i wyjechał z kraju dwa lata wstecz. Pozwala to zakładać, że stan jego zdrowia ustabilizował się na tyle, że nie wymaga już ze strony matki żadnej opieki, a w szczególności takiej jaka ewentualnie była niezbędna we wcześniejszym okresie.

W oparciu o powyższe ustalenia i mając na względzie cytowane przepisy Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że skoro wnioskodawczynie nie spełnia warunków koniecznych do dalszego pobierania przyznanego świadczenia, a choroba jej syna nie jest upośledzeniem w rozumieniu pkt 4 § 1 ust. 3 rozporządzenia wymagającym kwalifikowanej opieki matki, to należało uznać odwołanie za bezzasadne i oddalił je na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc.

W apelacji od powyższego wyroku A. K. zarzuciła naruszenie prawa przez błędna jego wykładnię i błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy oraz naruszenie konstytucyjnej zasady zaufania obywateli do państwa i stanowiącego przez nie prawa wynikającej z art. 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W uzasadnieniu apelacji naprowadziła, że postępowanie przeprowadzone przez organ rentowy obarczone było wieloma błędami formalnymi i prawnymi. Organ prowadząc postępowanie nie tylko nie zapewnił jej w nim czynnego udziału, ale wydał także decyzję bez właściwego określenia podstawy prawnej uzasadniając w/w decyzję w bardzo lakoniczny sposób.

Apelująca zarzuciła ZUS-owi brak obiektywizmu i rzetelności w przeprowadzonym postępowaniu. Nie zrozumiałam dla niej było dlaczego ZUS uznał za obiektywną obecna niepełną dokumentację medyczną, a zakwestionował zaświadczenie lekarskie wydane przez lekarza, który nie tylko leczył dziecko, ale znał doskonale jego stan zdrowia.

Na koniec wnioskodawczynie zarzuciła, że ZUS wznowił postępowanie w sprawie o emeryturę pomimo, że art. 114 ust. 1a ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS został uznany za niekonstytucyjny wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 28.02.2012 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczynie A. K. okazała się nieuzasadniona i jako taka została oddalona.

Wyrok bowiem Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 9 grudnia 2009r., jest - w ocenie tut. Sądu - wyrokiem trafny odpowiadającym prawu, zaś w okolicznościach faktycznych przedmiotowej sprawy nie występują jakiegokolwiek przesłanki zaskarżenia mogące wyrok ten wzruszyć, w szczególności te, jakie Sąd II instancji ma na uwadze z urzędu (art. 378 § 1 kpc). Uzupełniając bowiem jedynie – akceptowany w całej rozciągłości - pogląd Sądu Okręgowego, co do zaistnienia przewidzianych w art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) przesłanek skutkujących wznowieniem postępowania w sprawie uprawnień A. K. do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem, Sąd Apelacyjny chciałby zauważyć, że w systemie ubezpieczeń społecznych, prawo do świadczeń powstaje ex lege z momentem spełnienia warunków, z którymi przepisy prawa wiążą jego powstanie (art. 100 aktualnie obowiązującej ustawy emerytalne - rentowej, czy art. 76 poprzednio obowiązującej ustawy o z.e.p.). Tym samym decyzje organów rentowych mają jedynie charakter deklaratoryjny i pomimo swej ostateczności nie tworzą prawa, a więc nie korzystają również z przymiotu powagi rzeczy osądzonej należnego jedynie prawomocnym wyrokom sądowym -art. 366 kpc (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2000r. II UKN 79/00, OSNAP 2002/13/317).

W tym miejscu Sąd Apelacyjny zauważa, wbrew zarzutom apelacji, że podstawą wznowienia postępowania nie był art. 114 ust. 1a ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, a art. 114 ust. 1 co jednoznacznie wynika z zaskarżonej decyzji z 17.01.2012 r., dlatego rozważania apelującej o niekonstytucyjności podjętego rozstrzygnięcia, uznać należy za chybione.

Z okoliczności faktycznych przedmiotowej sprawy wynika, że organ rentowy na dzień wydania decyzji z 19.01.2001 r. ustalającej prawo wnioskodawczyni do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem, przede wszystkim nie dysponował dostatecznym dowodem stwierdzającym wymagany przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28, póź. 149) warunek nabycia prawa do tego świadczenia związany ze stanem zdrowia jej syna. Dołączone bowiem do wniosku emerytalnego zaświadczenie lekarskie z dnia 22 marca 2000r. zawierało jedynie rozpoznanie występującej u dziecka choroby bez wskazania wymaganego przepisem § 1 ust. 3 pkt. 4 w/ w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989r. upośledzenia sprawności organizmu dziecka w bardzo poważnym stopniu – nie ma więc wskazania jakich funkcji życiowych odpowiednich do wieku syna wnioskodawczyni nie mogła wykonywać samodzielnie (o takim zaś koniecznym warunku omawianego dokumentu stanowi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2004r. II UK 228/03 OSNP 2004/19/341.

Dokonując weryfikacji uprawnień skarżącej do wcześniejszej emerytury ZUS oparł się na przedłożonej dokumentacji medycznej (wg wnioskodawczyni niepełnej ze względu na pożar, który częściowo zniszczył posiadane dokumenty), a wynik tej weryfikacji dokonany przez lekarza orzecznika ZUS – stanowił o braku jednej z koniecznych przesłanek nabycia przez A. K. prawa do wcześniejszej emerytury.

Sąd I instancji w pełni zaakceptował dokonaną weryfikację przez pozwaną ZUS, jak również wskazał na treść zeznań wnioskodawczyni z 24.04.2012 r. (k. 26), z których wynikało, że obecnie 24-letni jej syn około 2 lata temu wyjechał do USA i tam zamieszkuje.

Z powyższego wynika, że wnioskodawczyni nie sprawuje opieki nad synem K., co obliguje Sąd II instancji do przypomnienia, że charakter wcześniejszej emerytury z tytułu opieki na dzieckiem został określony jako „utrwalny”, co oznacza, że z chwilą zmiany w stanie zdrowia dziecka, skutkującym brakiem konieczności sprawowania nad nim opieki i pielęgnacji z zaangażowaniem wykluczającym możliwość podjęcia, czy kontynuowania zatrudnienia prawo do świadczenia ustaje.

Nawet zatem przy przyjęciu (czemu zresztą przeczy cały zebrany w sprawie materiał dowodowy), że wnioskodawczyni występując o ustalenie prawa do wcześniejszej emerytury spełniała wszystkie przesłanki do jej uzyskania, na dzień wydania decyzji odmawiającej prawa do emerytury na dalszy okres i wstrzymania jej wypłaty, warunków tych już nie spełniała, co musiało prowadzić ostatecznie do decyzji odmawiającej prawa do emerytury. Potwierdzeniem tego, że wnioskodawczyni nie była i nie jest obciążona jakimikolwiek obowiązkami związanym z opieką nad synem są jej wyjaśnienia złożone przed Sądem I instancji, z których jednoznacznie wynika, że obecnie nie sprawuje nad nim żadnej opieki.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji na podzastawie art. 385 kpc.

Zarządzenie:

1. (...)
2. (...)